

казва: блазе на усамотения; а кога е в самота—тежко е на усамотения. В сжщност той е винаги самотен, както в тжлпите така в уединение, защото между неговата душа и душите на другите нема никаква духовна афинита.

„Раздадох всичко добро. . . . Душата ми обреха; — оставиха ми само черното тегло.“

Раздадох и ограбиха ме.

Какви по парадоксални противоположности, религиозни взаимноотрицания! . . . . За да раздаваш, трябва да си много богат. Инак веднага ще осирмашееш и вместо да казваш раздадох всичко, ядно ще викаш като Михайловски: ограбихте ме, вжрнете ми го. Да, човек взет само като човек, та бил той и великан, е твжрде жалжк за да може много да раздава, без да сжжалява.

За да може да бжде много богат и неизчерпаем, в него трябва да се втичат други неизчерпаеми източници.

А Михайловски имено от тези източници е откжснат или пжк така слабо е свжрзал тях та каналчетата на втичението с почти пресжхнали; и му е необходимо продължително уединение за най слабо оросяване на пресжхналата му собствена душа, за да се яви отнов пред тези, на които ще раздава и ще го ограбват.

По надолу Михайловски пак се пита:

Каква е тази всепобедна вера
Която толкоз скоро пада
Сломена от враждебниц?

Отговоржт е много сполучлив.

„Човешка мощ е то, — троши се,
Пилее се в — неволя людоедна —
Отлита най-подир, исфирясва „ . . .

Убиха го двуногите глигани, сломиха сжйните му сили, апостолската му вера . . . . Де е тука сжйната му любов кжм тези, които не знаят що вжршат. Не, твжрде малко любов е имал той за да му я ограбят, слаби са били неговите сили за да ги сломят двуногите глигани.

Той никога не е бил апостол. Бил е само човек и се е мислел за много силен и могжщен. А всеки човек, макар и най-великият е страшно безсилен и дребен, когато се явява да проповедва само като човек. Той е велик тогава, когато иде като проповедник и изпжлнител на нещо свжрхчовешко, или което е все едно богочовешко.

В сжщност Михайловски нито са го ограбили, защото не е имало какво да му ограбят, нито са го убили, защото где тогава у него толкова сила и маститост за тия тежки клевети, каквато е целата му книга. Не. Хората просто не са му вервали, и не са искали да го слушат. И нищо повече.